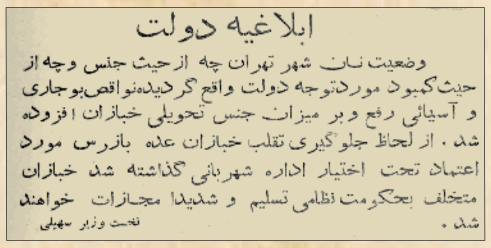

ابلاغیه دولت

وضعیت نان شهر تهران چه از حیث جنس وچه از حیث کمبود موردتوجه دولت واقع گردیده نواقص بوجاری و آسیائی رفع و بر میزان جنس تحویلی خبازان افزوده شد . از لحاظ جلوگیری تقلب خبازان عده بازرس مورد اعتماد تحت اختیار اداره شهربانی گذاشته شد خبازان متخلف بحکومت نظامی تسلیم و شدیدا مجازات خواهند شد .

نخست وزیر سهیلی

ایران

نیمه اول

۱۳۲۱

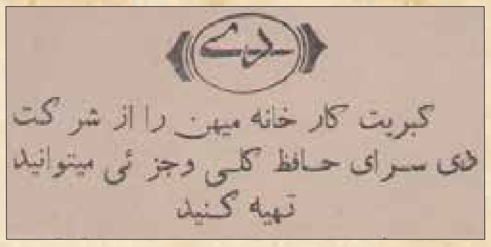

کبریت کار خانه میهن را از شرکت دی سرای حافظ کلی وجز ئی میتوانید تهیه کنید

■ صفحه ۱۶ ■ سال بیست و ششم ■ شماره ۷۴۰۰ ■ چهارشنبه ■ ۱ مرداد۱۳۹۹ ■ ۱ ذی‌الحجه ۱۴۴۱ ■ ایران قرن سی و سه

مهربانی ایرانیان با آوارگان لهستانی جنگ جهانی دوم

از ورشو تا تهران

فرزانه قبادی/ از اشـغال ایران چند ماهی گذشته بود و شـاه بیست‌ودو سـاله جای پای محکمی در قلمـروی بحـران زده خود پیدا نکـرده بود که نزدیک به صد و بیسـت هزار زن و کودک لهسـتانی وارد ایران شدند. ایران که خود اوضاع بی‌ثباتی داشـت و با بحران‌های مختلفی دسـت و پنجـه نرم می‌کرد، به یکبـاره میزبان آوارگان جنگی شـد که از بندرانزلی وارد کشور شدند. هیتلر و استالین آتش جنگ را در لهستان روشن کرده بودند و ارتش سـرخ شوروی بالغ بر یک میلیـون و پانصدهزار لهسـتانی را اسـیر و راهی اردوگاه‌هـای کار اجباری سـیبری کـرده بود. بسیاری از اسرا بر اثر گرسنگی و بیماری در همان منطقه جان باختند و آنهـا که ماندند با توافقنامه جدید استالین راهی کشوری بی‌طرف که تحت اشغال متفقین بود، شدند.

آوارگان لهسـتانی از فروردین ۱۳۲۱ به مرور از مرزهای شـمالی وارد کشور شدند. در ابتدا قرار بـر این بود که ایران تنها میزبان نظامیان لهسـتان باشـد و تأمین آذوقـه را هم شـوروی برعهده بگیرد، امـا مثل تمام توافق‌هایـی که در جنگ به آن عمل نشـد، این مورد هم مورد توجه قرار نگرفت. لهستانی‌هایی که در سال بلوا وارد ایران شدند، اغلب زنان ، کودکان و سالمندانی بودند که از سرمای سیبری جان سالم به در برده بودند. بسـیاری از آنها در بدو ورود به ایران در انزلی بر اثر تیفوس و تیفوئید و سـل از دنیا رفتند و باقی هم به مرور در فاصله سال‌های ۱۹۴۴-۱۹۴۲ جان باختند. آرامگاه لهسـتانی‌ها در شهرهای تهران، انزلی، قزوین، اصفهان، مشهد، خرمشهر و اهواز راوی غربت آدم‌هایی اسـت که جنگ از یار و دیار دورشـان کرد تا در جایی دور از وطن برای همیشه آرام گیرند.

در تهـران آوارگان لهسـتانی در اردوگاه‌هـای ویژه‌ای در دوشـان‌تپه، یوسف‌آباد و قلعه مرغی مستقر شدند. کنسول بریتانیا، شرایط موجود در اصفهان را برای کودکان مناسـب می‌دانست به همین دلیل نزدیک به ۲۵۰ کودک بی‌سرپرست راهـی اصفهان شـدند. باغ صـارم الدوله، خانه سردار بی‌بی مریم و تعدادی از صومعه‌های محله جلفا میزبان این کـودکان بودند. کودکانی که بعضی تا سـال‌ها بعد در ایران ماندنـد و ازدواج کردند و در ایران هم از دنیا رفتند. تعدادی را هم سال‌ها بعد به بمبئی و بعد زلاندنو فرستادند. ورود لهسـتانی‌ها به ایران اثرات اجتماعی بسـیاری بر جامعه ایران داشت. از مشاغلی که مهاجران ایجاد کردند تا سبک زندگی و نوع پوشش و آرایش آنها همه مواردی بود که به مرور بر جامعه ایران تأثیر گذاشت، تأثیراتی که برخی از آنها همچنان باقی است.

ایرانی‌هـا آن سـال‌ها درگیـر کمبـود آذوقه و مواد غذایی بودند. اما با این حال ایرانی‌ها رسـم میزبانـی را حتی در سـال قحطـی و جنگ هم فراموش نکردنـد. یکی از خاطراتـی که دکتر چاریس ایلیف در مورد کودکان لهستانی که در اصفهان بودند نقل می‌کنـد، روایتگر نگاه مردم به این آوارگان جنگی اسـت: «تنها پسر شاهزاده صارم‌الدوله ازدواج کرد. ما نیز به‌همراه بچه‌های لهستانی به میهمانی دعوت شدیم. به‌هنگام عصر، دری کـه بین دو باغ بود را بـاز کردند تا بچه‌ها بتوانند شـاهد مراسم باشـند. آنها پابرهنه بودند، پس از حاضران درخواست کمک شد و شوهرم با پول جمع‌آوری شده، ۱۱۹ جفت کفش برای بچه‌ها خرید.»

بسـیاری از مهاجـران در ایران به اجـرای تئاتر و برگـزاری کنسـرت موسـیقی می‌پرداختند. لهسـتانی‌ها مراکز و پاتوق‌های خـاص خود را داشـتند. از جمله معروف‌تریـن پاتوق‌های آنها کافـه پولونیا در لاله زار اسـت کـه ردپای آن را می‌شـود در آثار ادبی نیز دنبال کرد. شاهرخ مسکوب، علیرضا دولتشاهی، حسین نوش‌آذر از جمله کسانی هستند که در آثار خود به این کافه و حال و هوای آن پرداخته‌اند. مهاجران لهستانی در سـال‌های اقامتشان در اصفهان هشت روزنامه مستقل منتشر می‌کردند و مراکز فرهنگی خاص خود را در این شـهر دایر کردند.بسـیاری ورود لهسـتانی‌ها را عامل شیوع تیفوس در ایران می‌دانند در حالـی که در میان اسـناد گزارشـی از یک نماینده مجلس وجود دارد که در فروردین ۱۳۲۱ اعـلام کرده اسـت: «.. نظامی‌های عشـرت‌آباد به‌دلیل کمبود بودجه ارتش ۶ ماه است که حمام نرفته‌اند و بیماری تیفوس از عشرت‌آباد است...» به هر روی بعضی ورود این مهاجران را از سیبری یکی از عوامل تشـدید شـیوع تیفوس در ایران می‌دانند، بیماری که تا چند سال بعد در شهرهای مختلف ایران قربانی می‌گرفت و در مقطعی آمار قربانیان را به هزار نفر در ماه رساند.

* تیتر برگرفته از عنوان کتاب زندگی‌نامه «هلن استلماخ» آخرین بازمانده مهاجران لهستانی در ایران

۷۸ سال یومیه کیهان

«ما طرفدار قـدرت حکومت مرکزی و حفـظ وحـدت ملـی و تجـدد و اصلاحـات هسـتیم... مـا می‌خواهیم دولـت مرکزی مقتدر بـوده، اوامر او در تمام کشـور مطاع و محترم باشد... ما می‌گوییم باید اصلاحات و تجددی را کـه اسـاس آن پـی افکنده شـده نگاهداری و اسـتوارتر ساخت... ایران دارای حکومتی مشروطه و عدالت‌پیشه بشود.» این جملات چندخطی از اولین سرمقاله روزنامه کیهان است که به قلم عبدالرحمن فرامرزی نگاشـته شده و به‌عنوان سرمقاله اولین شماره روزنامه کیهـان در ۶ خرداد ۱۳۲۱ (۷۸ سـال پیـش) به چاپ رسـیده اسـت. اولین نسخه روزنامه در ۴ صفحه پنج ستونی با تیراژ دو هزار نسـخه و در قطع ۴۵ در ۳۰ منتشـر شد. امتیاز اولیه این روزنامه به نام عبدالرحمن فرامرزی از روزنامه نویسان با سابقه آن روزگار گرفته شد ولـی در واقع مغز متفکـر این جریده مصطفی مصبـاح‌زاده (دانش آموخته دکتری حقوق) بود که روزنامه کیهان و در ۱۳۳۲ اولین مدرسه عالی روزنامه نگاری ایران (بعدها به دانشـکده علوم ارتباطات ایران تغییر نام داد و هم‌اکنون دانشـکده علـوم ارتباطـات علامـه طباطبایی است) را پایه‌گذاری کرد. از شماره ۱۶۱ کیهان عنوان صاحب‌امتیاز و مدیر مسئول روزنامه کیهان به دکتر مصطفـی مصباح‌زاده تغییـر پیدا کرد و نـام عبدالرحمن فرامـرزی به‌عنوان سردبیر چاپ شـد. اولین دفتر روزنامه کیهان در سـه راه امین حضور کوچه میـرزا محمـود وزیـر در نزدیکـی چهارراه سرچشمه قرار داشت و هسته روزنامه‌نـگاران اولیـه آن را روزنامه نویسان نشـریه بهرام تشـکیل دادند؛ موضوعی که عبدالرحمـن فرامرزی سـردبیر نشـریه بهـرام در سـرمقاله شماره نخسـت کیهان هم به آن اشاره کرد:«چون نویسندگان روزنامه کیهان، همان کسـانی هسـتند که برای مدت دو ماه نشریه «بهرام» را منتشر ساختند، گمان می‌کنم محتاج نباشـند که مرام خود را از سر نو گوشزد کنند.» بیـن روزنامه کیهـان بـا پرتیراژترین روزنامـه آن روزهـا (۱۳۲۱) یعنـی اطلاعات از همان ابتدا رقابت سنگینی وجود داشـت که بعدها در دهه ۴۰ و بخصـوص ۵۰ بـه اوج خود رسـید؛ دو روزنامـه‌ای که هر دو بـا پیروزی انقلاب دولتی شدند و در حال حاضر قدیمی‌ترین روزنامه‌های کشـور هم محسوب می‌شوند. روزنامه کیهان در طول بیـش از ۷ دهه فعالیت چندباری طعم تلخ توقیف را چشـیده است که نخسـتین آن به ۱۷ آذر ۱۳۲۱ (۶ ماه و یک روز بعد از انتشـار) باز می‌گردد؛ زمانی که مـردم به دلیـل بحران‌های کشـور بعـد از جنگ جهانـی دوم و ناکارآمـدی دولت قـوام، مجلس را گرفتند و قـوام هم به بهانه آرام کردن فضـای کشـور دیـواری کوتاهتر از مطبوعات از جمله کیهان ندید و تمام روزنامه‌ها را بجـز «اخبار روز» که زیر نظر حسـینقلی مسـتعان چاپ می‌شد توقیف کرد.

تهیه و تنظیم:حسن مجیدی

خطوط اتوبوسرانی تهران در گاراژ

اتوبوس‌ها کار نمی کنند

از غروب چهارشـنبه ۱۲ فروردین کلیه اتوبوس‌هایی که در شـهر مسـافر حمل می‌کنند به گاراژهای خود رفته و کار نکردند. حتـی روز ۱۳ فروردین هم که روز گردش عمومی و مـورد احتیاج اکثر اهالی تهران بود، کار نکرده ولی روز جمعه یکی دو اتومبیل خودسرانه از مسافرین یک ریال بهای بلیت دریافت داشته که چون طبق مقررات نبود، جلوگیری و عصر همان روز بازهم تعطیل و روز شـنبه و یکشنبه هم کار نکردند. علت کار نکردن رانندگان، کمی نرخ کرایه به مبلغ دهشاهی برای هر نفر بود. گویا مذاکراتی درجریان است که در این دو روزه تکلیف اتوبوس‌ها معلوم خواهد شد.

■به کار افتادن اتوبوس ها به وضع سابق

در کمیسـیونی که دوشـنبه با حضور نمایندگان مالکین اتوبوس‌ها تشکیل گردید، پس از کسب نظریه آنها قرارشد فعلاً اتوبوس‌ها به همان وضع سـابق و نرخ ده شاهی شروع به کار کنند و نسـبت به ظرفیت آنها مداخله‌ای نشـود تا با حضور نمایندگان وزارت دارایی و شهرداری به میزان هزینه و درآمد اتوبوس‌ها رسیدگی کامل شده و بعد از مطالعات لازم تصمیم مقتضی اتخاذ شـود. درهمان جلسـه نماینده مالکین اتوبوس‌ها معرفی شـده اسـت که پس از معرفی نماینده وزارت دارایی ترتیب مقتضی دراین کارداده شود. به‌همین مناسبت دیروز از اول وقت صبح، کلیه اتوبوس‌ها درخطوط مختلف شهر مشغول حمل ونقل مسافر شدند.

روزنامه کوشش- ۱۷ . ۱۸ فروردین ۱۳۲۱

دستگیری و آغاز بازپرسی از پزشک احمدی

احمد احمدی پزشک مجاز بهداری سابق شهربانی که متهم به شرکت در تبهکاری‌ها و بزه‌های زیادی می‌باشد و چنـدی پیش به کشـور عراق فرار کرده بـود از طرف دولـت عراق به مأموران دولت ایران تسـلیم و چهار سـاعت بعد از ظهر دیـروز به تهران وارد شـده اسـت. بلافاصلـه پس از ورود به دیوان کیفرتسلیم و درهمان موقع تحقیقات و بازپرسی از مشارالیه آغاز و سپس در توقیفگاه دیوان کیفر بازداشت گردید.

روزنامه‌اطلاعات

پنجشنبه ۲۰ فروردین ۱۳۲۱

پخش صدای رادیو

نصب بلند گو در میادین شهر

اداره تبلیغـات در ضمن اصلاح و تجدید برنامه رادیو تصمیم گرفته که دوازده دسـتگاه بلندگو در محلات مختلف و پرجمعیت شهر مخصوصاً قسمت‌های جنوبی جهت اسـتفاده عموم مردم که شـخصاً رادیو ندارند نصب نماید و همچنین بوسـیله تشـریک مسـاعی با وزارت کشور و شـهرداری‌های شهرسـتان‌ها این منظـور را در ولایـات نیز عملی کند تا عامه اهالی کشـور از رادیو بهره‌مند شوند.

متأسـفانه بـه مناسـبت اوضاع جنـگ و فقدان وسایل خرید دسـتگاه‌های بلندگو در این زمینه موفقیت کامـل حاصل نگردیده اسـت. با این حال عجالتاً اداره تبلیغات یک دسـتگاه بلندگو در میدان محمدیه در جنوب شهر تهران و یک دستگاه دیگر درمیدان تجریش نصب نموده و از روز گذشـته که برنامه جدید رادیو بموقع اجرا گذارده شد، قسمت مهمی از مردم می‌توانند از این دو دستگاه استفاده نمایند.

اداره تبلیغات در نظر دارد در میدان بهارستان نیز یک دستگاه بلندگو نصب نماید و برای اجرای این منظور از اداره مباشرت مجلس شورای ملی تقاضا کرده است که دستگاه بلندگوی مجلس را در دسـترس اداره تبلیغات بگـذارد که برای استفاده عموم مردم در آنجا نصب کند و همین که مجلس شـورای ملی موافقـت کرد و اجازه دارد که از بلندگوی مزبور اسـتفاده شود در آن قسمت شـهر نیز مردم از رادیو استفاده خواهند نمود. همچنیـن در میـدان دروازه قزوین و باغ فردوس بلندگوهایـی از طـرف اداره تبلیغات نصب خواهد شد.

روزنامه کوشش- دوشنبه ۱۴ خرداد ۱۳۲۱

اولین سفر محرمانه چرچیل به ایران

نخست‌وزیر انگلیس ۲۴ ساعت در تهران بود

آقای چرچیل نخست‌وزیر انگلستان که از راه ایران به مسکو مسـافرت نمود، در تهران فرود آمد ولی کسی از تفصیل ورود و مدت توقف و ملاقات‌های ایشان در تهران اطلاع نداشت. چرچیل از لندن و از راه آفریقا به عزم مسـافرت به مسکو حرکت نمود و در قاهـره، بغداد و تهـران فرود آمد و درهر یک از این پایتخت‌ها سـاعاتی توقف کرد. مسـافرت چرچیل در همه جا محرمانه و سـری انجام گرفته است چنانکه هنگام ورود به تهران بدون تشریفات و خیلی سـاده بود و استقبالی از او بعمل نیامد و جز وزیر مختار انگلیس و چند نفر از کارمندان سفارت کسـی دیگر در فرودگاه نبود و نیز برای اینکه این مسافرت کاملاً به‌طور ناشناس انجام گیرد، چرچیل از فرودگاه تا تهران با اتومبیل کرایه‌ای وارد شـد و در عمارت ییلاقی سفارت انگلیس در قلهک اقامت جست. نخست‌وزیر انگلستان در این مسافرت روی هم رفته ۲۴ ساعت وقت خود را در تهران گذرانید. اشخاصی که به همراهی ایشان وارد تهران شدند پنج نفر و از این قرار می‌باشد:

ژنـرال ویول فرمانـده کل نیروهای انگلسـتان در هندوستان

تدر فرمانـده نیروهای هوایی سـلطنتی بریتانیا در خاورمیانه

مسـتر هریمن نماینده مخصـوص رزولت رئیس جمهوری‌امریکا

مسـتر بردلی نماینـده قانون وام اجـاره و یک نفر پزشک‌مخصوص چرچیل

مسـتر چرچیل در مدت اقامت خود در تهران یک بار به‌حضور اعلیحضرت همایونی شرفیاب گردیدو ناهار را در حضور ملوکانه صرف نمود. آقای احمد قوام نخست‌وزیر نیز ایشان را ملاقات کردند.

روزنامه اطلاعات- پنجشنبه ۲۹ مرداد ۱۳۲۱

تشکیل شورای عالی مطبوعات

مرامنامه

ماده یـک - بمنظور حفـظ آزادی قلم و تکامل مطبوعات انجمنی به‌نام شورای عالی مطبوعـات در پایتخت مرکـب از مدیران جراید و مجلات منتشره، تشکیل می‌شود.

ماده دو - شورای عالی مطبوعات موظف به حفـظ حقـوق مشـترک روزنامه‌ها و مجلات و اتحاد و اتفاق در دفاع از هرنوع وقایع و پیش آمدی است که حقوق ارباب مطبوعات و صاحبـان جراید ومجلات را تهدید وتضییق نماید.

ماده سـه - هدف سیاسـی هـر روزنامه و مجله و خط مشی و مرام کاملاً آزاد است.

ماده چهار- برقراری حسن روابط و ایجاد صمیمیـت و وحـدت در کلیـه امور بین مدیـران روزنامه‌ها و مجـلات از وظایف اساسی شورای عالی مطبوعات است.

مـاده پنجـم - چنانچه از طـرف دولت با مقامات دیگـری برخلاف حـق و قانون بدون محاکمه اقدام به توقیف روزنامه‌ای شـود شـورایعالی مطبوعـات بـرای رفع توقیـف روزنامه یـا مجله مبـارزه جدی خواهد نمود.

روزنامه مرد امروز

پنجشنبه ۵ شهریور ۱۳۲۱

۱۳۲۱

1942

۷ فروردین

کشتی حامل رضاشاه و فرزندانش بندر پورت لویی در جزیره موریس را به سوی «دوربان» در ساحل شرقی آفریقای جنوبی ترک کرد.

۱۰ فروردین

علی سهیلی نخست‌وزیر رابطه سیاسی ایران با دولت فرانسه (ویشی) را قطع کرد.

۱۲ فروردین

وزیرمختار انگلیس در تهران از نخست‌وزیر ایران خواست قبل از انتصاب افسران نظامی یا وابستگان نظامی ایران در خارج از کشور و حتی در مورد پست های مهم کشوری از جمله استاندار، فرماندار، رؤسای امنیه و شهربانی، ادارات دارایی و فرهنگ با سفارت انگلیس مشاوره کند.

۱۲ اردیبهشت

اداره کل شهربانی در اطلاعیه‌ای هرگونه تبلیغ به حمایت از جبهه متحدین و علیه جبهه متفقین را ممنوع کرد و اعلام داشت متخلفین را تحت تعقیب قرار خواهد داد.

۱۴ اردیبهشت

علی اصغر حکمت وزیر بهداری با اشاره به گسترش بیماری تیفوس، ورود سیل آسای مهاجرین بیمار لهستانی از طریق بندر انزلی را در تشدید این بیماری مؤثر دانست و اعلام کرد برای جلوگیری از ادامه شیوع آن، هیأتی به بندر انزلی اعزام تا از ورود مهاجران بیمار به تهران ممانعت به عمل آورند.

۱۶ اردیبهشت

وزیر دارایی وقت به بانک کشاورزی و پیشه و هنر ایران دستور داد در خرید زمین برای ساخت کوی دانشگاه تهران، ضمن باز کردن اعتبار مربوط، موضوع را به اطلاع کمیسیون خرید زمین‌های کوی دانشگاه برساند.

۵ خرداد

به موجب یک قرارداد مالی میان دولتین ایران و انگلیس، ایران موظف شد احتیاجات ریالی متفقین را تأمین کند.

۲۸ خرداد

امروز اعلام شد که بیماری تیفوس در تهران فراگیر شده است. این بیماری روزانه چند صد نفر را به کام مرگ می‌برد.

۱۰ تیر

کاردار انگلیس در دستورالعملی به نخست‌وزیر ایران خواستار اعمال سانسور در نامه‌ها و امانات وارده و صادره پستی شد.

۲۲ تیر

دکتر محمود حسابی به ریاست دانشکده علوم دانشگاه تهران انتخاب شد.

۸ مرداد

کابینه علی سهیلی که روز ۱۶ اسفند ۱۳۲۰ شکل گرفته بود، با استعفای وی سقوط کرد. دو روز بعد احمد قوام مامور تشکیل کابینه شد.

۳۱ مرداد

سرتیپ سیف‌الله شهاب فرمانده دانشکده افسری به ضرب گلوله در اردوگاه اقدسیه به قتل رسید.

شهریور ۱۳۲۱

1942

گردآوری:
محمد گرشاسبی